

KIRJALLINEN KYSYMYS 36/2005 vp

Ennakkoäänestys Kainuun maakuntavaaleissa

Eduskunnan puhemiehelle

Käydyistä Kainuun maakuntavaaleista on esitetty kritiikkiä siitä, että ennakkoäänestys maakuntavaaleissa oli mahdollista vain Kainuun maakunnan ennakkoäänestyspaikoissa. Maakunnan ulkopuolella kainuulaisilla oli siis mahdollisuus äänestää kunnallisvaaleissa muttei maakuntavaaleissa.

Tätä epäjohtonmukaista ja myös osittain epädemokraattista järjestelmää on perusteltu sillä, että rajoittaminen johtui teknisistä vaikeuksista ja kustannussyistä.

Ymmärrämme, että ennakkoäänestämisen mahdollisuuden laajentaminen tuo mukanaan lisäkustannuksia, mutta mitään suuria teknisiä vaikeuksia tähän ei käsityksemme mukaan liity.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitkä ovat ne tekniset vaikeudet ja lisäkustannukset, joiden takia ennakkoäänestäminen Kainuun maakuntavaaleissa oli mahdollista vain maakunnan ennakkoäänestyspaikoissa ja

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin niin, että ennakkoäänestämisen mahdollisuuksia tulevissa maakuntavaaleissa laajennetaan?

Helsingissä 9 päivänä helmikuuta 2005

Bjarne Kallis /kd
Kari Kärkkäinen /kd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Bjarne Kalliksen /kd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 36/2005 vp:

Mitkä ovat ne tekniset vaikeudet ja lisäkustannukset, joiden takia ennakkoäänestäminen Kainuun maakuntavaaleissa oli mahdollista vain maakunnan ennakkoäänestyspaikoissa ja

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin niin, että ennakkoäänestämisen mahdollisuuksia tulevissa maakuntavaaleissa laajennetaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kainuun hallintokokeilu on kahdeksanvuotinen kokeilu. Kokeilun järjestelyissä joudutaan aina turvautumaan myös tilapäisiin ja osin epätäydellisiin järjestelyihin, koska rakenteiden muuttaminen kokonaan lisäisi kokeilun kustannuksia kohtuuttomasti lisäämättä vastaavasti kokeilusta saatavaa hyötyä. Muiden seikkojen ohessa lakiin Kainuun hallintokokeilusta (343/2003) tuli hyväksytyksi säännös, jonka mukaan ennakkoäänestys on mahdollinen ainoastaan kokeilualueella sijaitsevassa ennakkoäänestyspaikassa.

Kainuun maakuntavaalien vaalijärjestelmä on erittäin monimutkainen. Ensimmäisten vaalien kokemuksen jälkeen voidaan sanoa, että liian monimutkainen, kun äänestystilanteessa sattui sekaannuksia selvästi tavanomaista enemmän varsinaisilla äänestyspaikoillakin. Sekaannukset johtivat tavanomaista suurempaan hylättyjen äänien määrään sekä maakuntavaaleissa että Kainuun kuntien kunnallisvaaleissa. Vaalien moni-

mutkaisuus vaikuttaa väistämättä myös ennakkoäänestysjärjestelyjen arviointiin.

Kun vaalikäytäntö Kainuun maakuntavaaleissa on erilainen kuin samaan aikaan järjestettävissä kunnallisvaaleissa, merkitsisi ennakkoäänestysten laajentaminen kaikkiin äänestyspaikkoihin erittäin suurta koulutustarvetta kaikilla ennakkoäänestyspaikoilla. Vaikka kaikissa ennakkoäänestyspaikoissa ei varmastikaan Kainuun maakuntavaaleissa äänestettäisi ennakkoon, olisi jokaisessa ennakkoäänestyspaikassa oltava yhtäläinen valmius. Tämä aiheuttaisi kustannuksia, joista suuri osa jäisi asiallisesti ottaen tarpeettomiksi, kun koulutuksella annetuille tiedoille ei käyttöä kuitenkaan olisi.

Vaalien toimittamisessa virheriskit pyritään aina minimoimaan. Yksi tekijä siinä on, että äänestyspaikoille jaetaan ainoastaan siellä tarvittava materiaali, koska ylimääräinen materiaali aiheuttaa aina vaaran sotkeutumisesta. Jos Kainuun maakuntavaalien äänestyslippuja olisi jaettu kaikkiin kotimaassa ja ulkomailla oleviin ennakkoäänestyspaikkoihin, olisi suurella todennäköisyydellä jossain äänestetty kunnallisvaaleissa Kainuun maakuntavaalien äänestyslipuilla. Tällöin kokeilualueella vaaleissa koettu ongelma olisi koskettanut myös muita kuntia.

Materiaalin jakelua olisi ollut hyvin vaikeaa hallita, koska sen tarpeen arviointi esimerkiksi Kiikalan kunnassa tai ulkomaiden lähetystöissä on mahdotonta. Ennakkoäänestysten laajentaminen aiheuttaisi tarpeen painattaa materiaalia huomattavasti enemmän kuin nykyinen järjestely. Myös materiaalin erittäin laaja jakelu aiheuttaisi lisäkustannuksia.

Sisäasiainministeriön asettama Kainuun hallintokokeilun seurantaryhmä ja oikeusministeriö ovat ehdottaneet, että Kainuun maakuntavaaleja

Ministerin vastaus

KK 36/2005 vp — Bjarne Kallis /kd ym.

koskevia säännöksiä ja vaalimenettelyä tulisi yksinkertaistaa ja ainakin tutkia mahdollisuudet siirtyä maakuntavaaleissa yhden vaalipiirin järjestelmään. Jos tämä muutos voidaan toteuttaa, osa kahden vaalin toimittamisen monimutkaisu-

desta poistuu, mutta vaalilippujen sekaantumismahdollisuuden tai ennakoäänestämisen laajentamisen lisäkustannuksiin tällä ei olisi juuri vaikutusta.

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2005

Alue- ja kuntaministeri Hannes Manninen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 36/2005 rd undertecknat av riksdagsledamot Bjarne Kallis /kd m.fl.:

Vilka är de tekniska svårigheter och merkostnader som gjorde att det inte gick att förhandsrösta i Kajanalands landskapsval annat än på förhandsröstningsställena i landskapet och

tänker regeringen vidta några åtgärder så att möjligheterna att förhandsrösta i kommande landskapsval utvidgas?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Förvaltningsförsöket i Kajanalands landskap pågår i åtta år. Under ett försök blir man alltid tvungen att ta till även tillfälliga och delvis ofullständiga arrangemang, eftersom kostnaderna för försöket skulle stiga orimligt om strukturerna ändrades helt och hållet utan att nyttan av försöket ändå skulle öka i motsvarande mån. Bland annat godkändes i lagen om ett förvaltningsförsök i Kajanalands landskap (343/2003) en bestämmelse enligt vilken förhandsröstning är möjligt endast på förhandsröstningsställena inom försöksområdet.

Valsystemet för Kajanalands landskapsval är synnerligen invecklat. Efter erfarenheterna av det första valet kan man säga att det är för invecklat, eftersom det förekom klart mera förväxlingar i samband med röstningen än normalt även på de egentliga röstningsställena. Förväxlingarna ledde till att ett större antal röster än normalt förkastades både i landskapsvalet och i kommunalvalet i kommunerna i Kajanalands landskap. Det invecklade val-

systemet inverkar oundvikligen också på bedömningen av förhandsröstningsarrangemangen.

Eftersom praxis i Kajanalands landskapsval är en annan än i kommunalvalet, som ordnades samtidigt, skulle en utvidgning av förhandsröstningen till alla röstningsställena leda till ett mycket stort utbildningsbehov på alla förhandsröstningsställena. Trots att man säkert inte skulle förhandsrösta i Kajanalands landskapsval på alla förhandsröstningsställena, skulle alla förhandsröstningsställena vara tvungna att ha samma beredskap. Detta skulle orsaka kostnader som till stor del skulle vara helt onödiga, då det ändå inte skulle finnas någon användning för de kunskaper som delgetts genom utbildningen.

Strävan är alltid att minimera riskerna för fel när val förrättas. En omständighet är att till röstningsställena distribueras endast det material som behövs där, eftersom extra material alltid medför risk för förväxlingar. Om röstsedlar för Kajanalands landskapsval hade delats ut till alla förhandsröstningsställena här i landet och i utlandet, skulle röstsedlarna för Kajanalands landskapsval med stor sannolikhet ha använts för kommunalvalet på något ställe. Då skulle det problem som förekom i valet inom försöksområdet ha berört även andra kommuner.

Det skulle ha varit mycket svårt att kontrollera distributionen av materialet, eftersom det är omöjligt att uppskatta behovet t.ex. i Kiikala kommun eller på beskickningarna i utlandet. En utvidgning av förhandsröstningen skulle medföra behov av att trygga betydligt mera material än med det nuvarande arrangemanget. Även den mycket omfattande distributionen av materialet skulle orsaka merkostnader.

Inrikesministeriets uppföljningsgrupp för förvaltningsförsöket i Kajanalands landskap och justitieminis-

teriet har föreslagit att bestämmelserna om Kajalands landskapsval och valförfarandet borde förenklas och att man åtminstone borde undersöka möjligheterna att övergå till ett system med en valkrets i landskapsvalet. Om denna ändring kan

genomföras försvinner en del av krångligheterna med två val, men detta skulle inte ha just någon inverkan på möjligheten att blanda ihop valsedlarna eller merkostnaderna för en utvidgning av förhandsröstningen.

Helsingfors den 2 mars 2005

Region- och kommunminister Hannes Manninen